

10. Мананкова Р.П. Правовые проблемы членства в семье / Р. П. Мананкова. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 1985. – 144 с.
11. Веберс Я.Р. Правосубъектность граждан в советском гражданском и семейном праве / Я.Р. Веберс. – Рига : Зинатне, 1976. – 231 с.

*Левшина Ірина Миколаївна,
студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Глиняна К.М.*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРОСТРОЧЕННЯ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ У СІМЕЙНОМУ ПРАВІ

Потрібно відразу зауважити, що проблеми відповідальності у сімейному праві завжди викликали гострі дискусії. Питання відповідальності за прострочення сплати аліментів є предметом активних наукових досліджень. Практика, що застосовується судами щодо прострочення сплати аліментів в Україні, підтверджує актуальність даної проблеми. За даними ЄС, Україна є лідером за кількістю розлучень, так як українці набагато частіше розривають шлюб, ніж європейці. З найбільшими складнощами після цього процесу стикається особа, на утриманні якої залишається неповнолітня дитина. В свою чергу, діти не менше потерпають у таких ситуаціях, причому як в моральному, так і в матеріальному сенсі.

Конституція України у ст. 51 передбачає, що « батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття» [1]. Цей конституційний обов'язок знайшов своє відображення і в сімейному законодавстві. Це означає, що у дитини виникає право на утримання, яке вважається одним із основних.

Способи виконання такого обов'язку можуть визначатися або за домовленістю між батьками, або за рішенням суду. Однак, в більшості випадків, батьки ухиляються від сплати аліментів на свою неповнолітню дитину, тобто забезпечення її фінансовою допомогою згідно із законодавством. Таким чином, відмовляючись утримувати її, вони тим самим порушують Закон. Ухилення може проявлятися як у прямій відмові, так і в бездіяльності (наприклад, коли винна особа приховує свій дохід).

Відповідно до ст. 196 Сімейного Кодексу України « у разі виникнення заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду або за домовленістю між батьками, одержувач аліментів має

право на стягнення неустойки (пені) у розмірі одного відсотка суми несплачених аліментів за кожен день прострочення від дня прострочення сплати аліментів до дня їх повного погашення або до дня ухвалення судом рішення про стягнення пені, або не більше 100 відсотків заборгованості» [2]. На даний час, сума пені від розміру боргу становить за 1 рік – 20% , за 2 роки – 30% , за 3 роки – 50%. Стягнення цих коштів фактично дає можливість дітям, які страждають від несплати аліментів, отримати належне матеріальне забезпечення, а також стимулює боржника не накопичувати борг. Неустойка (пеня) слугує засобом забезпечення, що забезпечує ефективне виконання обов'язку зі сплати суми, встановленої законодавством.

Необхідно зазначити, що зовсім недавно в чинне законодавство були внесені певні зміни, які значно посилили відповідальність за прострочення аліментів. Тепер боржник, який недбайливо ставиться до виконання свого обов'язку, може переосмислити свої дії і почати сплачувати аліменти, не накопичуючи великі розміри прострочки. Найбільш яскраво ці зміни виражаються в обмеженні боржника у праві виїзду за кордон, керуванні транспортним засобом , користуванні вогнепальною мисливською та іншими видами зброї та в полюванні. Ці обмеження можуть бути скасовані у разі погашення боргу в повному обсязі.

Аналізуючи судову практику, слід зазначити, що досить вагоме значення у вирішенні питань стосовно сплати аліментів має стадія виконавчого провадження. Насамперед, це проявляється в тому, що вона надає гарантії фактичного виконання судових рішень , а також сприяє запобіганню правопорушень, які виникають у сімейному законодавстві. Як правило, це забезпечується шляхом застосування діючих засобів примусу до осіб, які добровільно відмовляються виконувати рішення суду.

Стаття 183-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає, що « несплата аліментів на утримання дитини, одного з подружжя, батьків або інших членів сім'ї, що призвела до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання, – тягне за собою виконання суспільно корисних робіт на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин» [3]. Такий вид відповідальності полягає у виконанні боржником робіт, які є платними та дають йому змогу поступово погашати наявну заборгованість. До речі, така відповідальність також стимулює винну особу вчасно сплачувати свою суму боргу.

Ухилення від сплати аліментів також може містити злочинний характер, якщо воно є злісним. Відповідно до ст. 164 Кримінального кодексу України «злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на

утримання дітей (аліментів), а також злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні, – карається громадськими роботами на строк від вісімдесяти до ста двадцяти годин або арештом на строк до трьох місяців, або обмеженням волі на строк до двох років [4]. Злісним вважається ухилення, якщо винна особа всіляко спрямовує свої дії на невиконання рішень суду.

За наявності ознак такого ухилення, боржника за заявою стягувача може бути притягнуто до кримінальної відповідальності. Але такі випадки на практиці застосовуються досить рідко.

Отже, враховуючи викладене, треба зазначити, що питання відповідальності за прострочення сплати аліментів є досить актуальним, особливо на даний час, коли вирішення аліментних зобов'язань є практично постійним явищем у нашій державі. Чинне законодавство передбачає юридичні санкції щодо осіб, які ухиляються від належного виконання обов'язку щодо сплати аліментів. Враховуючи це, слід зазначити, що законодавство таким чином сприяє захистити права дитини, забезпечуючи їй право на утримання. Держава вживає всі необхідні заходи для відновлення утримання батьками своєї дитини. Треба зауважити, що такі дії приносять ефективний результат в першу чергу для стягувача коштів на свою дитину.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 21-22. – ст.135.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 80731-X // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). – 1984. – додаток до № 51. – ст. 1122.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 25-26. – ст.131.